

Skärgårdsviken

En novell av Andreas Ingo

Hettan vilade på taken i den lilla byn nära havet. Det var som att luften vibrerade av ånga som steg från marken och skapade distorsioner i rummet. Temperaturen närmade sig tjuugoåttio grader. De äldre låg utspridda i solstolar i trädgårdarna, lata och druckna av sommarvärmen. Katterna sprang gäspande längs gränderna, letandes efter möss och sorkar. En galen tupp kunde synas på en innergård.

Mitt i denna avslagna sommaridyll fanns det två ungdomar: Den ena var Johanna, 13 år. Hon hade spring i benen, god fysik och ett återhållsamt leende. Den andra var Peter, 15 år. Han var inte den som fick bäst betyg i skolan, men brydde sig inte nämnvärt. Flickan hade vuxit om pojken, men pojken var på väg att växa ifatt flickan. De var inte bästa vänner av något slag, utan hade bara hamnat i samma by och tröttnat på ledan.

De cyklade de sju kilometrarna ner till skärgårdsviken, på cyklar som hade stått och rostat i gamla uthus. Det knarrade om däcken när de mötte gruset, och trampmekanismen gnisslade förfärligt. De möttes av träd vars löv för länge sedan hade slagit ut. Åkrarna spred mätta lukter, en lukt av hö och en genomträngande stank från gödsel.

Det skulle finnas en båt nere vid strandbrynet. Klockan började närma sig fem och något illavarslande kunde skönjas i molnen: Bilder i stackmoln, som att sommaren inte var till för att upplevas, bara för att dö.

Men ungdomarna hittade båten och rodde ut på vattnet. De hade liggunderlag och sovsäckar med sig.

På fjärden hade vattenytan måttligt krusats. En vind fick vattnet att repetitivt klucka mot båtens botten. Peter rodde ansträngningslöst framåt och Johanna såg på. Det fanns öar som tornade upp sig kilometervis bort: Öar som knappt någon hade varit på, ändå var det inte häckningsförbud.

Johanna satt mest tyst men då och då kom hon med någon kommentar. Hon lät handen försiktigt glida längs vattenytan och fukta fingrarna. På avstånd syntes häckande fiskguisar. Detta var i skärgården nordöst om Uppsala.

En slags pråm kunde synas längre bort längs strandlinjen. Det fördes oväsen, kanske av en sensommarfylla av okänd natur. Ungdomarna tänkte också på alkohol, men systemet var stängt. Det var Lördag och långt till Uppsala.

Nu fick Johanna ta över rodden. Hon gladdes åt uppgiften, att slippa ledan i att bara sitta still och se på.

Peter tyckte tystna mer och mer. Han såg något i naturen som andra inte förstod. Det var som att vågornas skvalp var mer än bara vattnets rörelse. Som att molnen, fåglarna och det illavarslande i luften, skänkte själen djup. Det var inte direkt lycka, inte heller nedstämdhet. Det var som att alla känslor blandats samman och blivit ett. Han vågade inte prata med Johanna om detta.

De närmade sig en av öarna och solljuset hade börjat färgas gult. Vindarna hade mojnat och en stiltje började lägga sig på fjärden.

De steg iland och drog upp båten mot den klippiga hällen. De gick genom buskiga snår och brände sig på gröna nässlor. Vid en öppen plats satte de sig ner och iakttog parasiterna som beklädde de bara benen: Fästingar som vilat i gräset.

När de hade gjort sig av med blodsugarna bestämde de sig för att skapa en fredad zon. Att göra sig av med gräset och skapa en plats de kunde sova på. Men det var hög koncentration av pollen i luften och Johanna nös.

Det var en underlig känsla att vara ute på en ö. Ingenting fanns egentligen att göra. Naturen trängde sig på och skapade en känsla av olust. Johanna kände till denna känsla, precis som Peter. Ingen sade något men de visste det ändå. Så de gick ner till strandbrynet för att bygga ett slott av stora stenar. Det skulle inte vara ett slott som barn skulle bygga. Det skulle stolt stå på stranden och blicka ut mot havet, och inte förstöras trots havets raseri. De plockade stora och små stenar. De stora för att markera grunden och de mindre som murverk, för att skapa stabilitet. Det kändes inte fånigt.

I närheten fanns en ås av sand och grus som sträckte sig ut i vattnet. När de var klara med bygget, satte de sig ner på åsen och betraktade slottet. Peter sade att i brist på saker att göra var det inte en så tokig idé. Johanna höll med. De nämnde föräldrarna i den lilla byn. Internetsurfandet och TV-spelen. Sommaren var aldrig vad den borde vara. Och även här ute i havsbandet, där stiltjen eggade fantasin och solens strålar började vekna, var det svårt att känna sympati.

De reste sig upp och gick längs strandlinjen. De skulle gå hela sträckan runt ön och komma tillbaka till samma ställe. Måsarna kretsade kring sina bon. Attackerade sporadiskt och släppte avföring på inkräktarna. Till och med en säl uppenbarade sig vid strandkanten. Solnedgången avtecknade sig förföriskt i fjärran. De såg tillbaka mot kustlinjen och såg att prämen hade gett sig av.

De viktigaste för ungdomarna var att de överhuvudtaget hade gett sig ut. De pratade om denna omöjlighet. Att sommaren aldrig handlade om undret utan bara om stiltjen i byarna. Och även i städerna, där folk sällan träffades. Däremot pratades det. Det pratades mycket om vad som skulle göras på sommaren: Sommarstugan som skulle byggas, trädgården som skulle skötas. Sevårdheterna som skulle upptäckas och seglingen som skulle bli av. Men varför hände inget? Var det människans inneboende lathet eller var sanningen den att ingen ville på riktigt? Att livet bara passerade, händelse avlöste händelse utan inbördes mening? Det som det pratades om var en sak, det som skedde en annan. Inte ens knullandet var speciellt populärt. De hade aldrig hört talats om någon som knullat. Så varifrån kom barnen?

De knäböjde vid den öppna platsen och lade ut sina liggunderlag. Kanske skulle det bli stjärnklart.

”Min fråga till dig,” sade Peter oförsiktigt, ”är om du känt om det finns något mer i detta än själva saken? Alltså, vi ligger dötrist och kollar upp mot stjärnorna. Men ibland sker det ett stjärnfall och om det inte händer tycks det inte spela någon roll.”

”Vad menar du?”

”Jag menar, att grejen inte går att förklara. Jag brukar alltid vara ute själv, jag brukar gå längs vägarna och inte ha något att göra. Det är inte direkt roligt. Det är faktiskt roligare att mecka med moppen eller kaka grillad mat. Men det ”roliga” är inte alltid så roligt och vägen är mera intressant.”

”Hur så?”

”Jo, för det är något oförklarligt med det. Det är inte uppenbart kul, inte heller ledsamt. Det är inte en fascination för naturen eller en avsaknad av intresse. Man bara går längs vägen och upptäcker att man inte vill tillbaks. Så man kanske förrirrar sig och blir sen till middagen.”

Johanna hade upplevt samma sak men hon ville inte prata om det. Hon hade inte gått längs vägar, utan snarare uppehållit sig i en trädkoja där hon läst gamla tidningar från förr. Hon hade plöjt dessa tidningar. De var från femtiotalet och handlade om helt andra saker än de moderna. Det var som att stadslivet, med alla dess uttryck av stress och oro, hade fått flickan att tröttna. Hon hade inget riktigt hem. Föräldrarna lät tiden försvinna i ett regelbundet TV-tittande och små gräl. Så hon sökte sig tillbaka till kojan och läste.

Samma sak där. Det var egentligen inte så intressant med dessa beskrivningar av femtiotalets vardag, dess sanningar och värderingar. Vad som var intressant var att föras bort till en okänd värld där något mer fanns i luften.

Peter vandrade på vägarna och tycktes finna detta. Flickan gjorde detsamma, men allt var annorlunda för henne.

Och så hade de funnit varandra några veckor tidigare, vandrades i en lund av träd nära ett växthus. Det var inte kärlek, snarare ett märkligt igenkännande: Det var som att de visste vad den andra skulle säga. Samtalet som följde var som en repetition av saker de upplevt förut.

De somnade snart men väcktes av oljud i natten. De hörde smattrandet av en motor.

Snart fann de sig omringade av en grupp män. En av dem hade en påk. Någon hade en kniv. Ungdomarna förstod att deras liv var i fara. ”Fyllan” hade inte varit en fylla. Snarare råbarkade brottslingar som överträffat varandra i konsten att spä på.

Ungdomarna reste sig upp och sprang. De sprang mot båten och snavade. De reste sig upp, fick stora rivsår men hittade båten. Männen kom ifatt dem och hindrade deras framfart.

”Vad vill ni?” sade Peter förtvivlat. Ingen av ungdomarna hade gjort någonting.

”Ni inkräktar på vårt område.” sade en av männen.

En av männen tog ut en prilla snus och kastade den på marken. En annan spottade. Natten var alldeles stjärnklar och månen lyste upp människans ansikte.

”Vad vill ni att vi ska göra?” sade Johanna.

”Ingenting. Läger ni ut med båten så dödar vi er.”

Johanna började springa och Peter följde efter. De sprang ut i vattnet och kastade sig i havet. Männen följde efter på avstånd men gav upp. De backade och gick ombord på pråmen. En motor startades.

Ungdomarna märkte att vattnet var iskallt. De letade sig tillbaka upp på stranden och sedan tillbaka till båten. De tog i med all kraft och lade ut. Nu kom männen springandes från pråmen. De kastade sig efter ungdomarna men en av dem trillade och föll. Peter tog upp en av årorna och dunkade den mot mannens huvud. Inget kunde se något i mörkret men huvudet sprack. De andra blev rädda och återvände till pråmen.

Peter rodde för sitt liv ut i mörkret. Stranden på andra sidan var skyld i dunkel. Bara en rökstrimma av okänd art letade sig upp mot himlen. Eldar i natten, från en bonde som tänt ett stycke ris på en hed.

Ungdomarna förbannade männen. Nu hade fruktan blivit till vrede och ingen brydde sig längre. Ett mord hade ägt rum och ungdomarna var de skyldiga. De spanade ut mot pråmen som inte förföljde dem längre.

Peter bytte plats med Johanna. Tonåringen hade vaknat till livets realitet. Att inget längre gick ut på lata sommardagar och en illusion av tillfredsställelse. Nej, vad livet handlade om var istället att mörda eller mördas. Om döden inte kom på grund av brottslingar så skulle den ändå komma i städer eller byar, lugna på ytan men fulla av skrymteri.

Så de återvände inte till sina föräldrar. De kunde inte återvända. De sprang och liftade med bilar mot avlägsna städer. Där skulle de göra av med det sista av sina pengar. Där skulle de inte finna arbete, ingen tröst i ett land som avlägsnat sig från Gud.

Istället skulle de plockas upp av polisen. Blödande från sår de fått på den lilla ön. De återvände till sina föräldrar. De hamnade på ungdomsvårdsanstalt. De blev bråkstakar och lögnhalsar. Och från den stunden var inget mera sig likt.